

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 15

Рівне - 2021

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Рівне, 2021. Вип. 15. 140 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Хупавцева Н.О. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Савицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 12 від 29 грудня 2021 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

перехода к взрослости: монография / Е. Л. Солдатова. – Челябинск: Издво ЮУрГУ, 2007. – 267 с.

УДК 159.9:373.3.091.212.3

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ
НЕУСПІШНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

Ткачук Людмила, здобувач ОС «бакалавр», 2 курс, РДГУ
Керівник: Камінська О.В., доктор психологічних наук, професор

Проблема неспішності учнів у навчальній діяльності є однією з актуальних у педагогії й психології. Вона залишається центральною в зв'язку з різноманітними підходами і причинами, що її породжують. Навчальна діяльність є складною і за структурою, і за змістом, вона складається у дитини не відразу. Треба немало часу та зусиль, щоб в ході систематичної роботи під керівництвом вчителя маленький школярик поступово здобув вміння вчитися. Але навіть в умовах цілеспрямованого спеціально організованого формування навчальної діяльності, вона складається не у всіх дітей. І вже в перші роки навчання у багатьох дітей виникає проблема успішності. Це дійсно гостра проблема школи, яка залишається актуальною завжди. У її вирішенні однаковою мірою зацікавлена як педагогічна, так і психологічна наука. Тому важливим є вивчення причин неспішності учнів саме в закладах початкової освіти, де закладаються основи знань, умінь, навичок, необхідних для подальшого успішного навчання [2].

Явище шкільної неспішності завжди перебувало в центрі уваги спеціалістів багатьох профілів: педагогів, психологів, медиків. У дослідженнях часто домінував педагогічний ракурс бачення проблеми, педагогічний підхід, спрямований на попередження та корекцію, а не на виявлення механізмів неспроможності дитини ефективно засвоювати матеріал. До того ж, як зазначає Ю. Машбиць, психологи довгий час розглядали процес навчання переважно «як передавання інформації від учителя до учня, або як підкріплення правильної поведінки. При такому тлумаченні навчання проблема його психологічних механізмів не виступала як актуальна». Джерела шкільної неспішності шукали в соціальних умовах життя, моральних або генетичних особливостей дитини, психологічному дискомфорті, невмінні налагодити контакт із учителем або однокласниками, невідповідності потреб дитини системі навчання тощо. Однак, за всієї різноманітності причин шкільної неспішності, які виокремлювали дослідники проблеми, найчастіше головним зовнішнім показником виступав нижчий рівень сформованості в дитини як певних формальних знань і умінь,

так і певних психологічних рис. Слід зауважити, що майже кожна риса індивідуальності школяра була названа дослідниками як можлива головна причина шкільною неуспішності.

Відповідно до переживання того чи іншого погляду на причину неуспішності, створювалися методики її подолання. Такі пошуки надзвичайно збагатили педагогічну скарбницю вчителів, допомогли подолати конкретні проблеми окремих дітей, але не дали відповіді на основне запитання: чому частина дітей виявляється неспроможною опонувати стандартний набір знань, необхідний для оволодіння найелементарнішими навчальними вміннями? Проблема полягає не в складності розуміння матеріалу, а в рівні здатності цю складність долати. Поняття неуспішність, як і знань неуспішної дитини є об'єктивно гіршою за якість знань успішної дитини, а відтак об'єктивно звучується коло можливостей для повноцінної особистісної самореалізації. Серед учителів глибоко закорінена думка, що ці діти інтелектуально слабші за інших. Безпосередньою причиною неуспішності школярів може стати все, що завгодно: від невеликих розладів дрібної моторики до великих проблем у подружньому житті батьків [3]. Зокрема, встановлено, що неуспішність школярів пов'язана як з їхніми індивідуальними особливостями, так і з тими умовами, в яких протікає їхній розвиток [1]. Існує потреба у виявленні чинників, які дадуть змогу активізувати пізнавальну діяльність учнів із початковим рівнем навчальних досягнень, забезпечать успішний перебіг їхнього навчання та виховання.

Проблема шкільної неуспішності виступає, насамперед, як проблема виявлення чинників, що викликають утруднення в просуванні учня в процесі засвоєння навчального матеріалу, та соціальнопсихологічна дезадаптованість стосовно умов шкільного життя і взаємодії з найближчим оточенням (однокласниками, вчителями та батьками).

Психолого-педагогічними дослідженнями встановлено такі групи причин шкільних невдач. *Перша група* – соціально-економічні. Сюди зараховують матеріальну незабезпеченість сім'ї, педагогічну неуспішність батьків, шкідливі звички батьків (алкоголізм). Загальне становище оточення також відображається на дітях – але головне, негарязди у сім'ї. *Друга група* – причини біопсихічного характеру. Це спадкові особливості, спадкові можливості, риси характеру. Головне пам'ятати, що задатки успадковуються, а здібності, характер, інтереси розвиваються протягом життя на основі задатків. Науково підтверджено, що у всіх здорових, новонароджених дітей однакові можливості розвитку, який залежить від соціального та сімейного оточення та від виховання. *До третьої групи* зараховують педагогічні причини. Педагогічна занедбаність частіше за все є

результатом помилок, низького рівня роботи школи. Робота вчителя – це найефективніший фактор, що впливає на розвиток школяра. Тому помилки педагога можуть призводити до психогенії та дидактогенії.

Нині найактуальнішою проблемою сучасної школи залишається проблема неуспішності школярів. За останній час успішність учнів значно знизилася, тому завдання сучасної школи полягає в подоланні неуспішності. У результаті проведеного аналізу наукової психолого-педагогічної літератури було встановлено, що неуспішність – це комплексна підсумкова невідповідність учня, яка настає наприкінці певного терміну навчання.

Список використаних джерел:

1. Журавльова С. А. Особистісно-центрований аналіз проблем шкільної неуспішності / С. А. Журавльова // *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. – 2015 – № 6. – С. 43-46.
2. Захарчук Н. Якщо дитина не хоче вчитися / Н. Захарчук // *Психолог*. – 2009 – № 46. – С. 7-10.
3. Кондратенко Л. О. Психологія первинної шкільної неуспішності / Л. О. Кондратенко. – Чернігів : Десна поліграф, 2017. – 488 с

УДК 159.942

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ТРИВОЖНОСТІ У ПІДЛІТКІВ

Угнієва Софія, здобувач ОС «бакалавр», 4 курс, РДГУ

Керівник: Артемова О.І., кандидат педагогічних наук, доцент

Проблема тривожності займає особливе місце у сучасному науковому знанні, особливо в наш час в умовах економічної кризи та нестабільної ситуації у світі. Насамперед, це стосується вивчення проблеми тривожності у підлітковому віці. Соціальні потрясіння, широкий потік інформації, темп життя, що постійно прискорюється, сімейні негаразди призводять до перенавантаження психічної діяльності підлітка. Все це тягне за собою появу психічної напруженості, порушень розвитку емоційної сфери, до прояву різних видів страхів та фобій, що негативно впливає на подальший розвиток особистості.

Звичайно, цій проблемі присвячена велика кількість досліджень. Загальнотеоретичні аспекти проблеми тривоги та тривожності досліджували Л. Божович, Г. Габдреева, Н. Імедадзе, М. Кляйн, Л. Костіна, Д. Кузнєцов, М. Левітов, О. Х. Маурер, Р. Мей, У. Морган, А. Парафіян, А. Прихожан, Ч. Спілбергер, Дж. Уотсон, А. Фрейд, З. Фрейд, Ю. Ханін, А. Шалін.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Психологічні аспекти грамотного і безпечного використання інтернету	4
Артемова О. Формування ціннісно-сислової сфери здобувачів освіти	6
Камінська О. Вплив дистанційного навчання на соціально-психологічну адаптацію першокурників	11
Романюк В. Сигнальні системи та психогенні розлади особистості	14
Рудюк О. Дослідження особистісних цінностей суб'єктів освітнього процесу у вищій школі	16
Антонюк Н. Психологічний аналіз мотиваційної готовності дитини дошкільного віку до школи	18
Бажинська Д. Адаптаційний потенціал людини: психофізіологічні аспекти	21
Бернік А. Психологічні особливості самоефективності молоді	23
Болюх Т. Профілактика емоційного вигорання молоді	25
Вітрук Д. Психологічний аналіз креативності сучасних підлітків та юнаків	28
Галушко О. Психологічна профілактика паніки та засоби її подолання	30
Глотова М. Мобінг як фактор прояву агресивності у підлітковому віці	32
Горбатюк О. Вплив міжособистісних стосунків на вирішення конфліктних ситуацій у сучасної молоді	35
Гук В. Розвиток стресостійкості у дітей молодшого шкільного віку як необхідної складової у формуванні соціальної компетентності особистості шляхом використання методів арт-терапії	38
Доля Т. Психологічні особливості проявів прокрастинації у дорослому віці	41
Зайчук Т. Виховні можливості ігрової діяльності у розвитку самостійності в дітей старшого дошкільного віку	43
Захарова Н. Теоретико-методологічні засади проблеми мотивації до лідерства у студентської молоді	46
Замківський І. Метод піскової терапії у сучасній психологічній науці	48
Калюш Р. Особливості мотиваційної сфери майбутніх психологів	55
Камінський А. Стресостійкість як професійно важлива якість психолога	57
Карпова А. Булінг в шкільних колективах: причини виникнення та методи профілактики	60
Кобзар З. Психологічні особливості емпатії студентської молоді	62
Ковтун О. Психологічні особливості поведінки підлітків у ситуаціях булінгу	64
Ковтун С. Особливості емпатійності у підлітковому віці: гендерний	

аспект.....	67
Корчак А. Психологічні особливості впливу емоційної напруги на психосоматику юнаків.....	69
Кот С. Психологічні особливості особистісної конфліктності студентської молоді.....	71
Кохно Т. Освітнє середовище як чинник розвитку стресостійкості студентів.....	73
Лапюк А. Емоційні складові стресостійкості у студентської молоді.....	75
Максимчук М. Вплив тривожності на розвиток комунікативних здібностей у підлітковому віці.....	78
Маркова І. Психологічні особливості розвитку ціннісних орієнтацій у підлітковому віці.....	80
Мартинюк Т. Дослідження темпераменту у студентської молоді.....	83
Мартинюк Т. Тривожність та психічне здоров'я особистості.....	85
Матейук О. Емпатія як психологічне особистісне утворення.....	87
Микитюк В. Теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення у психологічній парадигмі.....	90
Михайлюк Ю. Чинники особистісної конфліктності і способи поведінки юнаків в ситуації міжособистісних конфліктів.....	92
Мягка О. Генезис емоційного інтелекту підлітків.....	94
Новосад Т. Проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців в процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти.....	96
Онищук Д. Мотиваційні чинники розвитку креативності у майбутніх психологів.....	99
Онищук Т. Вплив сімейних конфліктів на особистісний розвиток підлітків.....	102
Подерня Н. Індивідуально-типологічні чинники формування локус контролю.....	105
Полонська В. Спілкування і розвиток особистості.....	107
Посохова Л. Психологічні особливості ціннісних орієнтацій студентської молоді.....	108
Самойдук А. Психологічні особливості соціальної емпатії особистості.....	110
Самчук І. Психологічні особливості виникнення та корекції особистісної тривожності у ранньому юнацькому віці.....	112
Смаглюк А. Особливості розвитку мислення у молодшому шкільному віці.....	114
Сокотун К. Розробка програми розвитку емоційного інтелекту.....	116
Стрихарчук М. Психологія розвитку міжособистісного спілкування.....	118
Ткачук Л. Психолого-педагогічні особливості навчальної неуспешності.....	

молодших школярів	124
Угнієва С. Психологічний аналіз тривожності у підлітків	126
Царук С. Мотивація та особливості навчальної діяльності у студентської молоді	129
Шоха Т. Психологічні чинники розвитку мотиваційної сфери в молодшому шкільному віці	131
Юсенко В. Роль комунікативної компетентності у розвитку лідерських якостей особистості	133
Зміст	137

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 15

Наукове редагування – проф.. Камінська О.В.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 7,5.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету